

УДК 339.73:336.144

КОЛОСОВА Вікторія, к. е. н., начальник управління співробітництва з міжнародними організаціями Міністерства фінансів України

КРЕДИТИ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ У СИСТЕМІ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Розкрито інституційні засади кредитування міжнародними фінансовими інституціями інвестиційних програм в Україні. Визначено основні напрями співпраці України з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку. Здійснено аналіз реалізації проектів у соціальному, фінансовому секторах, енергетичному, дорожньо-транспортному, агропромисловому комплексах, муніципальній інфраструктурі.

Ключові слова: міжнародні фінансові інституції, кредитні ресурси, інвестиційні програми, бюджетне планування.

Колосова В. Кредиты международных финансовых институций в системе бюджетного планирования. Раскрыты институциональные основы кредитования международными финансовыми институциями инвестиционных программ в Украине. Определены основные направления сотрудничества Украины с Международным валютным фондом, Мировым банком, Европейским банком реконструкции и развития. Осуществлен анализ реализации проектов в социальном, финансовом секторе, энергетическом, дорожно-транспортном, агропромышленном комплексе, муниципальной инфраструктуре.

Ключевые слова: международные финансовые институции, кредитные ресурсы, инвестиционные программы, бюджетное планирование.

Постановка проблеми. Інвестиційні проекти – важлива складова економічного зростання та розвитку суспільства. Через обмеженість бюджетних коштів держава зацікавлена у використанні альтернативних джерел фінансування, у тому числі запозичень міжнародних фінансових інституцій. Україна, починаючи з 1992 р., співпрацює з багатьма міжнародними фінансовими організаціями (МФО), є членом Міжнародного валютного фонду та Світового банку. На законодавчому рівні участь України в МВФ та організаціях групи Світового банку забезпечується Законом України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій" від 03.06.1992 № 2404–ХІІ. Відповідно до п. 1 Указу Президента України "Про забезпечення представництва України в радах керуючих Міжнародного

валютного фонду та Світового банку" від 19.12.2005 № 1809/2005 міністр фінансів є заступником Керуючого від України – членом ради керуючих Міжнародного валютного фонду [1–3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих наукових досліджень у сфері міжнародних фінансових відносин праці Д. Лук'яненка [4], А. Мазаракі [5], О. Мозгового [6], А. Філіпенка [7]. Питанням бюджетного планування та його впливу на соціально-економічний розвиток країни присвячено праці О. Василика [8], І. Запатріної [9], Л. Лисяк [10], І. Луніної [11], І. Лютого [12], Г. П'ятаченка [13], В. Федосова, С. Юрія [14], І. Чугунова [15; 16].

Метою статті є розкриття основних засад розвитку співробітництва України з міжнародними фінансовими інституціями та особливостей кредитування відповідних інвестиційних програм в Україні у системі бюджетного планування.

Результати дослідження. За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 48 позик загальним обсягом 7.5 млрд дол. США, з яких станом на 31.12.2013 Україна отримала 5.7 млрд дол. США. Нині на стадії реалізації перебуває 12 проектів, спрямованих на підтримку реформ у соціальному, фінансовому, енергетичному, транспортному та державному секторах, в агропромисловому комплексі та муніципальній інфраструктурі, зокрема "Модернізація державних фінансів", "Розвиток міської інфраструктури", "Реабілітація гідроелектростанцій" та "Додаткове фінансування проекту реабілітації гідроелектростанцій", "Передача електроенергії", "Проект з енергоефективності", "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень" та "Додаткове фінансування проекту "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень", "Покращення автомобільних доріг та безпеки руху" та "Другий проект покращення автомобільних доріг та безпеки руху", "Додаткове фінансування Другого проекту розвитку експорту".

У 2013 р. завершено реалізацію проекту "Вдосконалення системи соціальної допомоги" та проекту "Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру". Спільно зі Світовим банком опрацьовується можливість підготовки двох проектів у комунальному секторі обсягом до 300 млн дол. США кожний. Так, "Проект з енергоефективності у секторі централізованого теплопостачання" спрямований на підвищення ефективності використання енергії вибраних українських підприємств централізованого теплопостачання та поліпшення якості їх послуг. Метою "Проекту з розвитку міської інфраструктури" є покращення послуг водопостачання в окремих пріоритетних регіонах шляхом модернізації, реконструкції та заміни існуючих систем водопостачання та водовідведення. Готується "Проект з модернізації системи соціальної підтримки населення України", який передбачає підвищення ефективності соціальної допомоги та системи

соціальних послуг в Україні для малозабезпечених сімей, підтримку поступової деінституалізації послуг по догляду за дітьми та зміцнення адміністрування надання як соціальної допомоги, так і соціальних послуг. Орієнтовний обсяг залучення позики – до 300 млн дол. США.

Відповідно до Указу Президента України "Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку" від 14.07.1992 № 379/92 у серпні 1992 р. Україна підписала статутні документи Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) та прийняла відповідні умови та обов'язки члена цієї міжнародної фінансової інституції, завдяки чому набула статусу країни-члена ЄБРР.

Європейський банк реконструкції та розвитку надає вагому підтримку економічним реформам, що здійснюються в країні. Станом на 31.12.2013 портфель ЄБРР в Україні нараховує 337 проектів із загальним обсягом фінансування понад 8.63 млрд євро. За період співпраці з ЄБРР (1993–2013 рр.) у державному секторі економіки України за рахунок залучених державою або під державні гарантії на реалізацію проектів коштів ЄБРР укладено угоди на загальну суму 674.94 млн дол. США та 1 487.35 млн євро (в рамках 22 проектів), з яких станом на 31.12.2013 використано 606.75 млн дол. США та 663.73 млн євро.

Основними спільними з ЄБРР проектами розвитку, що на сьогодні реалізуються в державному секторі економіки України, є такі: "Добудова 2-го енергоблоку Хмельницької АЕС і 4-го енергоблоку Рівненської АЕС"; "Впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України"; "Будівництво повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС – Київська"; "Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до Києва"; "Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська"; "Реабілітація Укргідроенерго". На різних стадіях підготовки та ініціювання знаходяться такі спільні проекти розвитку: "Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську"; "Реалізація зведеної програми підвищення безпеки АЕС України"; "Модернізація та реконструкція магістрального газопроводу Уренгой–Помари–Ужгород"; "Будівництво повітряної лінії 330 кВ Новоодеська – Арциз".

З метою залучення додаткових кредитних ресурсів в економіку України проведено переговори про започаткування фінансового співробітництва з Європейським інвестиційним банком та Північним інвестиційним банком. Рамкова угода між Україною та Європейським інвестиційним банком, що підписана 14.06.2005 та ратифікована Верховною Радою України 07.02.2006, набула чинності 08.04.2006 .

Верховною Радою України 04.11.2010 прийнято Закон України "Про ратифікацію Договору між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні" [17]. В Україні реалізуються проекти ЄІБ у таких галузях, як транспорт, телекомунікації, енергетична інфраструктура,

захист довкілля. Станом на 31.12.2013 у державному секторі України портфель Європейського інвестиційного банку нараховує 6 проектів із загальним обсягом фінансування близько 1190.54 млн євро. Зазначені кошти залучені на реалізацію таких спільних проектів: "Ремонт автомобільної дороги Київ–Чоп" (200 млн євро), "Будівництво повітряної лінії 750 кВ у Рівненська АЕС – Київська" (150 млн євро), "Розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві" (15.54 млн євро), "Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська" (175 млн євро), "Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до Києва" (450 млн євро), "Реабілітація Укр-гідроенерго" (200 млн євро). На стадії підготовки два проекти: "Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровськ" (152 млн євро) та "Будівництво Бескидського залізничного тунелю (Україна)" (55 млн євро).

Німецька Кредитна Установа для Відбудови (далі – KfW) діє в Україні на підставі міжнародних договорів між Кабінетом Міністрів України та Урядом ФРН про фінансове співробітництво. Відповідно до положень міжурядових угод з Урядом ФРН та угод з KfW за спільними проектами Кабінет Міністрів України представлений Міністерством фінансів України. На сьогодні в Україні реалізуються 3 спільні з KfW проекти: "Програма з рефінансування заходів підтримки системи кредитування у сільській місцевості" на загальну суму 9 млн євро (з них сума позики – 7 млн євро, сума гранту – 2 млн євро), "Підвищення ефективності передачі електроенергії (Модернізація підстанцій)" на загальну суму 80.65 млн євро, сума позики за яким становить 65.5 млн євро та супроводжувального гранту Довірчого фонду Інвестиційного інструменту сусідства ЄС (EU Neighbourhood Investment Facility Trust Fund) на супроводжувальні заходи – 1.8 млн євро, "Підтримка малих і середніх підприємств" на загальну суму 12 млн євро (з них сума позики – 10 млн євро, сума гранту – 2 млн євро).

Бюджетним кодексом України [18] (далі – БКУ) регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів та розгляду звітів про їх виконання, а також контролю за виконанням Державного бюджету України та місцевих бюджетів. Пункт 37 ч. 1 ст. 2 БКУ встановлює, що кошти, залучені в результаті взяття боргових зобов'язань органами державної влади, належать до надходжень бюджету. Відповідно до ст. 7 БКУ одним із принципів бюджетної системи є принцип повноти, який передбачає, що до складу бюджетів включаються всі надходження та витрати, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування. Ст. 13 БКУ визначено, що складовими частинами бюджету є загальний і спеціальний фонди. Згідно з ч. 3 вказаної статті складовою спеціального фонду Державного бюджету є видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених

надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ). Також цією статтею передбачено, що розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди визначається БКУ та законом про Державний бюджет України.

Відповідно до ст. 12 Закону України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" (далі – Закон) та п. 1 ч. 3 ст. 15 БКУ джерелами формування спеціального фонду державного бюджету у частині фінансування є кредити (позики), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів). У додатку № 2 "Фінансування Державного бюджету України на 2013 рік" до Закону у спеціальному фонді бюджету за кодом доходів 401200 "Зовнішні запозичення" затверджено надходження від запозичень, здійснених від міжнародних фінансових організацій, іноземних організацій з метою їх подальшого рекредитування або надання трансфертів для впровадження проектів розвитку. Згідно з п. 1 ч. 4 ст. 30 БКУ кошти спеціального фонду державного бюджету, отримані за рахунок джерел, визначених п. 1 ч. 3 ст. 15 Кодексу, спрямовуються лише на реалізацію інвестиційних програм (проектів), у тому числі шляхом рекредитування або надання трансфертів. Ст. 2 Закону затверджено бюджетні призначення головним розпорядникам коштів Державного бюджету України на 2013 р. за відповідальними виконавцями за бюджетними програмами, розподіл видатків на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями, розподіл видатків на здійснення правосуддя за місцевими та апеляційними судами згідно з додатками № 3– 5 і № 8 до Закону [19].

Здійснення фінансування з державного бюджету за рахунок залучених коштів на реалізацію інвестиційних проектів відображається за спеціальним фондом державного бюджету за головними розпорядниками бюджетних коштів і кодами програмної класифікації видатків та кредитування у додатку № 3 до Закону – "Розподіл видатків Державного бюджету України на 2013 рік" [19].

Надання кредитів з державного бюджету на реалізацію інвестиційних проектів за рахунок залучених державою на ці потреби позик відображається за спеціальним фондом державного бюджету за головними розпорядниками бюджетних коштів і кодами програмної класифікації видатків та кредитування у додатку № 4 до Закону України "Повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів з Державного бюджету України в 2013 році".

У додатку № 4 до Закону затверджено надання кредитів за рахунок залучень державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації низки спільних з Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком та Європейським банком реконструкції та розвитку інвестиційних проектів, спрямованих здебільшого на розвиток інфраструктурних об'єктів і мереж [19].

Бюджетним кодексом України (ст. 40) встановлено, що законом про державний бюджет України визначається перелік кредитів, що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм, із зазначенням кредиторів, загальних обсягів кредитів та обсягів їх залучення у відповідному бюджетному періоді за бюджетними програмами. Ст. 4 Закону затверджено перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України у 2013 р. від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів) згідно з додатком № 9 до Закону. Тобто у зазначеному додатку відображаються ті ж позики, які затверджені додатками № 3 – 4 до Закону, але з розширеною інформацією про них.

Загалом у Державному бюджеті України на 2013 р. затверджені видатки на реалізацію проектів економічного і соціального розвитку за рахунок коштів, залучених від зовнішніх позичальників у сумі 6 128 млн грн, з них від: МБРР – 3 108 млн грн; ЄБРР – 1 622 млн грн; СІБ – 1 334 млн грн; KfW – 63 млн грн.

За умовами фінансових угод позичальником коштів кредитів, залучених від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів), є Україна, яка взяла зобов'язання рекредитувати залучені кошти виконавцям проектів на умовах субкредитних договорів для їх фінансування. Частиною 5 ст. 17 Бюджетного кодексу встановлено, що суб'єкти господарювання, щодо яких приймається рішення про надання кредитів (позик), залучених державою (територіальною громадою міста), або державних (місцевих) гарантій, зобов'язані надати майнове або інше забезпечення виконання зобов'язань та сплатити до Державного бюджету України (відповідного місцевого бюджету) плату за їх отримання у розмірі, встановленому Кабінетом Міністрів України (міською радою), якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України. Протягом терміну реалізації проектів бенефіціари сплачують до загального фонду державного бюджету плату за надання кредиту та відсотки за користування коштами кредиту. Надходження зазначених платежів у 2013 р. заплановані у додатку № 1 до Закону за кодом доходів 24110100 "Плата за надання гарантій та позик, отриманих за рахунок коштів, залучених державою та/або під державні гарантії" та 24110200 "Плата за користування позиками, наданими за рахунок коштів, залучених державою". Повернення кредитів заплановане за кодом доходів "Повернення позик, наданих для фінансування проектів розвитку за рахунок коштів, залучених державою" 3511630 та затверджене у додатку № 4 до Закону [19].

Співпраця України з МВФ на рівні реалізації спільних програм економічного розвитку в Україні розпочалася з жовтня 1994 р. Відтоді

Україна отримувала кредитні ресурси від МВФ за такими програмами: механізм фінансування системних перетворень (STF), або системна трансформаційна позика; кредити підтримки "стенд-бай" (SBA); механізм розширеного фінансування (EFF).

Продовження співробітництва з МВФ необхідне для збереження іміджу та забезпечення кредитного рейтингу України на світових фінансових ринках, продуктивних відносин з іншими міжнародними фінансовими організаціями, зокрема Світовим банком та Європейським банком реконструкції та розвитку. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом за програмою "Стенд-бай" (2008–2012 рр.) є позитивним сигналом суб'єктам ринку, що свідчить про довіру до України з боку впливової міжнародної організації. Це сприяло зниженню негативних очікувань щодо розвитку економічної ситуації з боку іноземних інвесторів та поверненню довіри до українських банків і корпорацій на світових фінансових ринках. Отримання коштів за траншами МВФ регулюється Меморандумом про економічну та фінансову політику та Технічним меморандумом. Відповідно до статей угоди МВФ кошти за програмою "Стенд-бай" зараховуються на рахунок Національного банку України для підтримки золотовалютних резервів країни, а також до загального фонду державного бюджету на покриття дефіциту бюджету. Закон України про Державний бюджет не визначає цільового характеру надходжень загального фонду держбюджету, тому цільове планування подальшого використання коштів МВФ у державному бюджеті не здійснюється. Кошти програмних системних позик Світового банку були зараховані до загального фонду державного бюджету. У додатку № 2 "Фінансування Державного бюджету України на 2013 рік" до Закону України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" за загальним фондом бюджету за кодом доходів 401200 "Зовнішні запозичення" затверджені надходження від запозичень, що можуть бути здійснені від міжнародних фінансових організацій, іноземних організацій з метою покриття дефіциту бюджету. Кошти загального фонду державного бюджету є знеособленими. Використання коштів, що надходять шляхом державних запозичень до загального фонду державного бюджету, як і інших коштів, що надходять до загального фонду державного бюджету (доходи, трансферти тощо), проводиться за бюджетними програмами, визначеними законом України про державний бюджет на відповідний рік, згідно з наказом Державного казначейства України від 25.05.2004 № 89. Членство України у Міжнародному валютному фонді, групі Світового банку, Європейському банку реконструкції та розвитку, Чорноморському банку торгівлі і розвитку передбачає виконання країною-членом фінансових зобов'язань перед організаціями (сплату членських внесків). Відповідно до Статутних документів міжнародних фінансових організацій відносини з країною-позичальником здійснюються виключно через Міністерство фінансів.

Відповідно до кредитних угод, укладених між Україною та зазначеними МФО, Міністерство фінансів України є представником Позичальника (України). Тобто Міністерство фінансів України відіграє головну роль у співробітництві України з міжнародними фінансовими організаціями як фінансовий агент, так як організація, що є отримувачем кредитних коштів і гарантом їх повернення.

Починаючи з 1992 р., законами про держбюджет на відповідні роки Міністерству фінансів України як головному розпоряднику бюджетних коштів за рахунок коштів загального фонду держбюджету затверджуються бюджетні призначення на сплату членських внесків до статутних капіталів міжнародних фінансових організацій, членами яких є Україна, за КПКВК 3501140 "Внески до міжнародних організацій". У Законі України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" видатки на сплату членських внесків до міжнародних фінансових організацій за рахунок коштів загального фонду державного бюджету затверджено в сумі 47 734.3 тис. грн. Невиконання Україною своїх зобов'язань, визначених статтями угод міжнародних фінансових організацій в частині сплати членських внесків, може призвести до припинення кредитування України, за найгіршим сценарієм може бути призупинене членство України у зазначених організаціях, що передбачає дострокове повернення усіх наданих кредитів. За головування Швеції у Європейському Союзі (01.07.2009–01.01.2010) одним з пріоритетів визначено реалізацію Ініціативи Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (далі – Ініціатива), мета якої полягає у реалізації проектів підвищення рівня енергоефективності у сфері комунального опалення, охорони навколишнього середовища, зокрема, управління відходами та використання поновлювальних та альтернативних джерел енергії. За результатами проведеної роботи 24.02.2011 між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку, який визначено розпорядником Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (далі – Фонд), що акумулюватиме кошти донорів, укладено Угоду про внесок між Україною та ЄБРР щодо участі України у Фонді. Підписанням цього договору, крім іншого, Україна взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення щорічного внеску в еквіваленті 2 млн євро протягом 5 років.

Закон України № 3598-VI "Про ратифікацію Угоди про внесок між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно участі України у Фонді Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля", прийнятий 06.07.2011, набув чинності 22 серпня 2011 р. [20].

Законами України про Державний бюджет України на 2011–2013 роки за бюджетною програмою головного розпорядника – Міністерства фінансів України – "Підтримка реалізації Ініціативи з енергетичної ефективності і навколишнього середовища у Східній Європі" 3501410

затверджувався обсяг коштів, необхідний для сплати внеску у повному обсязі. Наразі сума сплаченого щорічного внеску України до Фонду становить 6 млн євро.

Участь України у вказаній організації спрямована на збільшення кількості проектів, що впроваджуються в державі з метою підвищення рівня енергоефективності у сфері комунального опалення, а також проектів, пов'язаних з охороною навколишнього середовища, зокрема, управлінням відходами та використанням поновлювальних й альтернативних джерел енергії, великою мірою за рахунок кредитних та грантових коштів Фонду.

Статтею 6 Закону України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" встановлено, що у 2013 р. державні гарантії можуть надаватися в обсязі до 50 млрд грн, у тому числі: за рішенням Кабінету Міністрів України для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання – резидентів України державного сектора економіки для кредитування проектів інвестиційного характеру на об'єктах, що мають загальнодержавне значення [19]. Проекти, що реалізуються за рахунок коштів, залучених під державні гарантії, у дохідній і видатковій частинах Державного бюджету України на відповідний період не планувалися.

Водночас умови надання державних гарантій встановлено Кабінетом Міністрів України. Підготовка та реалізація проектів, що реалізуються за рахунок коштів, залучених під державні гарантії від міжнародних фінансових організацій, регламентуються Порядком ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.02.2008 № 1027 [21]. Постановою "Про затвердження Порядку надання місцевих гарантій" від 14.05.2012 № 541 регламентовано порядок надання місцевих гарантій. Постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 2013 р. № 404 "Деякі питання здійснення головними розпорядниками бюджетних коштів капітальних видатків понад обсяги встановлених бюджетних призначень" утворено Фінансово-кредитну раду з відбору проектів, для реалізації яких залучаються кошти під державні гарантії та затверджено Положення про неї. Цією ж постановою затверджено Порядок залучення у 2013 р. коштів під державні гарантії головними розпорядниками бюджетних коштів для здійснення капітальних видатків понад обсяги встановлених бюджетних призначень та повернення таких коштів; Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для обслуговування та погашення зобов'язань за залученими під державні гарантії коштами для здійснення розпорядниками бюджетних коштів капітальних видатків [22].

Орієнтовний перелік проектів на наступний бюджетний період за проектами, що фінансуються під державні гарантії міжнародними фі-

нансовими організаціями, надається у вигляді інформаційних матеріалів до проектів законів України про Державний бюджет України на відповідний період і розміщується на інформаційному ресурсі Верховної Ради України.

Відповідно до ч. 5 ст. 17 Бюджетного кодексу протягом реалізації проектів суб'єкти господарювання, щодо яких приймається рішення про надання гарантій, сплачують до загального фонду Державного бюджету України плату за їх отримання у розмірі, встановленому Кабінетом Міністрів України. Надходження зазначених платежів у 2013 р. заплановані в додатку № 1 до Закону за кодом доходів 24110100 "Плата за надання гарантій та позик, отриманих за рахунок коштів, залучених державою та/або під державні гарантії". Ст. 6 Закону визначена норма, відповідно до якої головні розпорядники бюджетних коштів, за рішенням Кабінету Міністрів України, можуть звільнитися від зобов'язання надавати майнове або інше забезпечення виконання зобов'язань за державними гарантіями та вносити плату за надання державних гарантій. Статтею 16 Бюджетного кодексу встановлена обов'язкова вимога щодо здійснення залучення позик та кредитів виключно в межах, визначених законом про Державний бюджет України. Кошти для реалізації інвестиційних проектів за рахунок коштів, залучених державою на підставі міжнародних договорів, витрати на обслуговування та погашення таких кредитів передбачаються Законом про Державний бюджет України протягом усього строку дії кредитних договорів.

Висновки. Системні позики, які надаються Україні міжнародними інституціями, спрямовуються на реформування певних секторів економіки траншами до державного бюджету і використовуються на фінансування дефіциту бюджету та підтримку платіжного балансу. Положеннями Бюджетного кодексу України визначено, що отримання державою, її органами та бюджетними установами коштів для реалізації інвестиційних проектів, залучених державою або під державні гарантії від міжнародних фінансових організацій, іноземних держав і банків, та їх використання має відображатись у державному бюджеті. Кредити (позики), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів), відповідно до Бюджетного кодексу України є джерелами формування спеціального фонду Державного бюджету України в частині фінансування. Видатки на впровадження проектів за рахунок залучених державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів) відображаються за кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету, які застосовуються при формуванні бюджету за програмно-цільовим методом. Таким чином, існуюча система дозволяє повною мірою відобразити в державному бюджеті запозичення від міжнародних фінансових організацій, які використовуються як джерела фінансування економіки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій" від 03.06.1992 №2404-ХІІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Указ Президента України "Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку" від 14 лип. 1992 р. №379/92 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Указ Президента України "Про забезпечення представництва України в радах керуючих Міжнародного валютного фонду та Світового банку" від 19 груд. 2005 р. №1809/2005 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. *Міжнародна економіка* / за ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка. — К. : Центр учбов. л-ри, 2009. — 560 с.
5. *Мазаракі А. А. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобальних викликів : монографія.* / А. А. Мазаракі, В. В. Юхименко, Т. М. Мельник ; за ред. В. М. Гейця, А. А. Мазаракі. — у 2 ч. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — 389 с.
6. *Мозговий О. М. Глобальна фінансова криза: теорія і практика подолання наслідків фінансових потрясінь* / О. М. Мозговий // Ринок цінних паперів України. — 2008. — № 11–12. — С. 31–36.
7. *Філіпенко А. С. Теорія міжнародної економічної політики* / А. С. Філіпенко. — К. : Академвидав, 2013. — 212 с.
8. *Василик О. Д. Теорія фінансів* / за ред. О. Д. Василика. — К. : ЦНЛ, 2005. — 480 с.
9. *Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання* / І. В. Запатріна. — К. : Ін-т соц.-екон. страт., 2007. — 538 с.
10. *Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монографія* / Л. В. Лисяк. — К. : ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.
11. *Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин* / І. О. Луніна. — К. : Наук. думка, 2006. — 432 с.
12. *Національні фінансові системи в умовах глобалізації : монографія* / за заг. ред. І. О. Лютого. — Івано-Франківськ : Галицька Академія, 2008. — 308 с.
13. *П'ятченко Г. О. Становлення та розвиток фінансів України. 1917–2003* / Л. В. Кухарець. — К. : НДФІ, 2005. — 784 с.
14. *Теорія фінансів* / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К. : Центр учбов. л-ри, 2010. — 576 с.
15. *Україна і Європейський банк реконструкції та розвитку* / В. М. Пинзеник, І. Я. Чугунов, В. П. Колосова. — К. : НДФІ, 2008. — 176 с.
16. *Євроінтеграційний розвиток фінансової системи України* / за ред. І. Я. Чугунова. — К. : Акад. фін. упр., 2009. — 471 с.
17. Закон України "Про ратифікацію Договору між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні" від 04.11.2010 № 2673-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Бюджетний кодекс України : за станом на 1 берез. 2013 р. ; текст із змін та допов. — Офіц. вид. — Х. : Право, 2013. — 159 с.

19. Закон України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Закон України "Про ратифікацію Угоди про внесок між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно участі України у Фонді Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля" від 06.07.2011 № 3598-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листоп. 2008 р. № 1027 "Про порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями" [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 трав. 2012р. № 541 "Про затвердження Порядку надання місцевих гарантій" [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2014.

Kolossova V. International financial institutions lendings in the system of budget planning.

Background. The article investigates the institutional framework of lending investment programs by international financial institutions. Investment projects are an important component of economic growth, the government is interested in the use of alternative sources of financing, including loans from international financial institutions.

Review of scientific sources on selected subject allowed us to determine that in the current conditions main periods of the state and international financial institutions, the nature and importance of international loans and financial assistance to implement structural reforms in the economy have been studied. However, it is important to identify the main areas of cooperation of Ukraine's leading international financial institutions in the medium term, that forms the basis and **purpose** of the study.

Results. A significant achievement of this research is highlighting the process of the country's financial cooperation with the International Monetary Fund, World Bank, European Bank for Reconstruction and Development. The analysis of projects in the social, financial sector, energy, traffic, agriculture, municipal infrastructure has been conducted.

It has been determined that the receiving by state, its organs and institutions of budget funds for investment projects from international financial organizations, foreign states and banks, and their use should be reflected in the state budget. It is important to improve efficiency of attracted credit resources, structural reforms in the economy and social sector

Conclusion. The study, according to the authors, deepens the understanding of the role of credit instruments in the system of budget planning. Loans provided by international institutions are aimed at reforming certain sectors of economics by tranches to the government, these funds are used to finance the budget deficit and balance of payments balance.

Keywords: international financial institutions, loans, investment programmes, budgeting.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro vstup Ukrainy do Mizhnarodnogo valjutnogo fondu, Mizhnarodnogo banku rekonstrukcii ta rozvytku, Mizhnarodnoi' finansovoi' korporacii', Mizhnarodnoi' asociacii' rozvytku ta Bagatoronn'ogo agentstva po garantijah investycij" vid 03.06.1992 № 2404-XII [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Ukaz Prezydenta Ukrai'ny "Pro chlenstvo Ukrai'ny v Jevropejs'komu banku rekonstrukcii' ta rozvytku" vid 14 lyp. 1992 r. № 379/92 [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Ukaz Prezydenta Ukrai'ny "Pro zabezpechennja predstavnytstva Ukrai'ny v radah kerujuchyh Mizhnarodnogo valjutnogo fondu ta Svitovogo banku" vid 19 grud. 2005 r. №1809/2005 [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. *Mizhnarodna ekonomika* / za red. Ju. G. Kozaka, D. G. Luk'janenka. — K. : Centr uchbov. l-ry, 2009. — 560 s.
5. *Mazaraki A. A.* Priorityety nacional'nogo ekonomichnogo rozvytku v konteksti global'nyh vyklykiv : monografija. / A. A. Mazaraki, V. V. Juhymenko, T. M. Mel'nyk ; za red. V. M. Gejcja, A. A. Mazaraki. — u 2 ch. — K. : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2008. — 389 s.
6. *Mozgovyj O. M.* Global'na finansova kryza: teorija i praktyka podolannja naslidkiv finansovyh potrjasin' / O. M. Mozgovyj // Rynok cinnyh paperiv Ukrai'ny. — 2008. — № 11–12. — S. 31–36.
7. *Filipenko A. S.* Teorija mizhnarodnoi' ekonomichnoi' polityky / A. S. Filipenko. — K. : Akademvydav, 2013. — 212 s.
8. *Vasylyk O. D.* Teorija finansiv / za red. O. D. Vasylyka. — K. : CNL, 2005. — 480 s.
9. *Zapatrina I. V.* Bjudzhetnyj mehanizm ekonomichnogo zrostantnja / I. V. Zapatrina. — K. : In-t soc.-ekon. strat., 2007. — 538 s.
10. *Lysjak L. V.* Bjudzhetna polityka u systemi derzhavnogo reguljuvannja social'no-ekonomichnogo rozvytku Ukrai'ny : monografija / L. V. Lysjak. — K. : DNU AFU, 2009. — 600 s.
11. *Lunina I. O.* Derzhavni finansy ta reformuvannja mizhbjudzhetnyh vidnosyn / I. O. Lunina. — K. : Nauk. dumka, 2006. — 432 s.
12. *Nacional'ni finansovi systemy v umovah globalizacii'* : monografija / za zag. red. I. O. Ljutogo. — Ivano-Frankivs'k : Galyc'ka Akademija, 2008. — 308 s.
13. *P'jatachenko G. O.* Stanovlennja ta rozvytok finansiv Ukrai'ny. 1917–2003 / L. V. Kuharec'. — K. : NDFI, 2005. — 784 s.
14. *Teorija finansiv* / za red. V. M. Fedosova, S. I. Jurija. — K. : Centr uchbov. l-ry, 2010. — 576 s.
15. *Ukrai'na i Jevropejs'kyj bank rekonstrukcii' ta rozvytku* / V. M. Pynzenyk, I. Ja. Chugunov, V. P. Kolosova. — K. : NDFI, 2008. — 176 s.
16. *Jevrointegracijnyj rozvytok finansovoi' systemy Ukrai'ny* / za red. I. Ja. Chugunova. — K. : Akad. fin. upr., 2009. — 471s.
17. Zakon Ukrai'ny "Pro ratyfikaciju Dogovoru mizh Ukrai'noju ta Jevropejs'kym investycijnym bankom pro spivrobitnyctvo ta dij'al'nist' Postijnogo predstavnytstva JeIB v Ukrai'ni" vid 04.11.2010 № 2673-VI [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Bjudzhetnyj kodeks Ukrai'ny : za stanom na 1 berez. 2013 r. ; tekst iz zmin. ta dopov. — Ofic. vyd. — H. : Pravo, 2013. — 159 s.
19. Zakon Ukrai'ny "Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrai'ny na 2013 rik" [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Zakon Ukrai'ny "Pro ratyfikaciju Ugody pro vnesok mizh Ukrai'noju ta Jevropejs'kym bankom rekonstrukcii' ta rozvytku stosovno uchasti Ukrai'ny u Fondi Shidno-jevropejs'kogo partnerstva z energoefektyvnosti ta dovkil'ja" vid 06.07.2011 № 3598-VI [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
21. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 26 lystop. 2008 r. № 1027 "Pro porjadok inicijuvannja, pidgotovky ta realizacii' proektiv ekonomichnogo i social'nogo rozvytku Ukrai'ny, shho pidtrymujut'sja mizhnarodnymy finansovymy organizacijamy" [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 14 trav. 2012r. № 541 "Pro zatverdzhennja Porjadku nadannja miscevyh garantij" [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.